

Олександр Фурман

студент 1 курсу спеціальності 208 «Агроінженерія»

Науковий керівник: **І.В. Семенишина**,

канд. фіз-мат. наук, доцент кафедри математичних дисциплін,

інформатики і моделювання,

Подільський державний аграрно-технічний університет,

м. Кам'янець-Подільський

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасна освіта вимагає інноваційних підходів до організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Це обумовлено інформацією суспільства в цілому, а також вимогами до навчально-виховного процесу у вищій школі, пов'язаними з інтеграцією України до європейського освітнього простору. «Освіта стає головним показником інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства та держави» [1].

Звичайно, проблема організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти не нова. Теорія та методика навчання у вищій школі має деякий арсенал наукових досліджень, які аналізують той чи інший аспект самостійної роботи здобувача, але як сама практика її організації, так і дидактика ще далекі від ефективного розв'язання завдань професійної підготовки майбутніх фахівців. У закладах вищої освіти виникає необхідність якісно нового рівня організації самостійної роботи здобувачів, який урахував би попередній досвід та останні наукові дослідження в галузях педагогіки та психології.

Процеси модернізації, що відбуваються в освіті під впливом соціально-економічних змін у країні, обумовлюють основні напрямки вдосконалення професійної підготовки здобувачів у закладах вищої освіти та розвиток творчих здібностей, активності та самостійності здобувача;

- забезпечення держави кваліфікованими, ініціативними кадрами, які будуть мати ґрунтовну теоретичну й практичну підготовку зі спеціальності, зможуть самостійно вирішувати професійно важливі проблеми;

- формування у здобувачів прагнення до неперервної самоосвіти, здатної постійно оновлювати наукові знання та вміння, швидко адаптуватися до змін і коригувати професійну діяльність [2].

Зауважимо, що найбільш міцними є ті знання, уміння й навички, які здобуваються самостійно, а майбутній фахівець буде висококваліфікованим той, хто, проявляючи пізнавальний інтерес і власну ініціативу в навчанні, привчив себе працювати систематично, наполегливо, творчо. А тому можна вважати, що до найефективніших форм професійної підготовки майбутніх фахівців можна віднести самостійну роботу.

Самостійна робота як специфічна форма навчальної діяльності є однією з найважливіших складових організації навчального процесу.

Педагогічні процеси організації самостійної роботи являються достатньо нелегкою і кропіткою роботою. Здобувачі які приходять до закладів вищої освіти, як правило, мають недостатні навички самостійної роботи. Особливо важливим це є для першокурсників. Це провокує переживання здобувачами результатів успішності. Організація викладачем самостійної роботи повинна надати керований характер. При цьому необхідно враховувати не тільки специфіку предмету, складність навчальної дисципліни, цілі її вивчення, але й рівень знань, умінь, навичок здобувачів в межах оволодіння предметом, сформованості умінь і навичок самостійної роботи. Для цього доцільно організувати вхідний контроль здобувачів вищої освіти з попередніх дисциплін з метою виявлення розділів і тем, з яких вони мають недостатні знання.

Вхідний контроль повинен охоплювати усі основні сторони базисної підготовки. Оптимальними формами і методами проведення його є тестування, програмне опитування.

На сучасному етапі керована самостійна робота це цілеспрямована діяльність викладача та здобувача. При цьому керована самостійна робота повинна бути

ретельно організованою та проконтрольованою викладачем, а її організація включати ряд етапів: визначення цілей роботи, відбір змісту, визначення завдань та обов'язково контроль. Вона повинна обов'язково закінчуватись аналізом не тільки сформованих знань, але й самою здійсненою діяльністю [3]. Під керованою самостійною роботою слід розуміти процес самостійного набуття знань, оволодіння навичками та вміннями, керований викладачем опосередковано (через методичні вказівки, посібники, інструкції); або самим здобувачем (через визначення цілей роботи, вибір ефективних шляхів їх вдосконалення та самооцінки). Якість планування, організації й контролю самостійної роботи визначає ефективність процесу навчання. Останнім часом в організації самостійної роботи широко використовуються інформаційні технології. Під інформаційними технологіями розуміють процес, який використовує сукупність засобів і методів збору, обробки та передачі даних для отримання інформації нової якості про об'єкт, процес чи явище. Останнім часом термін «інформаційні технології» виступає синонімом терміну «комп'ютерні технології», так як всі інформаційні технології в наш час пов'язані із застосуванням комп'ютера. Однак термін «інформаційні технології» набагато ширший і включає в себе «комп'ютерні технології» як частину. При цьому інформаційні технології, основані на використанні сучасних комп'ютерних засобів утворюють термін «сучасні інформаційні технології» під якими розуміють програмні та технічні засоби, а також сучасні засоби та системи трансляції інформації, інформаційного обміну а також забезпечуючи операції по збору, накопиченню, обробці, зберіганню, передачі інформації та можливості доступу до інформаційних ресурсів [4, 6].

Це перш за все, робота з періодичними виданнями, Інтернет, електронні підручники, телекомунікаційні проекти, а також вказівки до інтерпретації навчального матеріалу для самостійного вивчення при проведенні занять з різних предметів. Активно впроваджується в навчальний процес закладів вищої освіти кейс-метод, який передбачає формування комплексу літератури, методичних посібників, збірників завдань.

Під час організації самостійної роботи слід враховувати індивідуально-психологічні особливості кожного здобувача. Диференціацію можна здійснювати таким чином: пропонувати однакові завдання, але для груп чи окремих здобувачів встановлюється різний їх обсяг. Доцільно пропонувати завдання різного рівня складності з правом вибору бажаного варіанту. Це стимулює самостійну роботу, посилює прагнення максимально використати свої можливості.

Контроль за виконанням самостійної роботи здобувачів є невід'ємною складовою навчального процесу. Впроваджуючи форму контролю, викладач повинен дотримуватися педагогічних вимог: об'єктивності перевірки та оцінки, індивідуального характеру, систематичності, регулярності, всебічності та диференційованої перевірки.

Оцінювання повинно бути прозорим і зрозумілим. Здобувачі вищої освіти мають бути ознайомлені з критеріями оцінювання до початку навчання. Стимулювання контролюючої діяльності здобувачів забезпечує використання комунікативно спрямованих перевіряючих завдань, тестів, елементів змагання (хто скоріше, хто краще виконає роботу) взаємоперевірки; можливості самостійно виправити помилки (самоконтроль). Не потрібно порівнювати досягнення одного здобувача з досягненнями іншого.

Результативність самостійної роботи багато в чому залежить від того, наскільки здобувач володіє методами опрацювання наукових джерел, наскільки опанував уміння конспектувати, складати тези, виписки. Викладач також визначає вид самостійної роботи (план, тези, виписки, конспект чи реферат), що повинен виконати здобувач, де і яким чином прозвітує він про виконання завдань для самостійної роботи. Форма занять повинна бути комбінованою. Іноді потрібно поєднувати традиційну лекцію з виступами студентів, лекції з застосуванням засобів мультимедіа; розв'язання задач; виконання завдань із використанням комп'ютерних математичних пакетів. Необхідно вчити студентів працювати з навчальною літературою, важливо виховувати у студентів прагнення до самостійної дослідницької діяльності через виконання навчальних проектів [5].

Таким чином, самостійна робота студентів – невід’ємна частина навчального процесу у вищій школі, що сприяє поглибленню й розширенню знань, посиленню інтересу до пізнавальної діяльності, формуванню творчої особистості фахівця, здатного до самовдосконалення та самоосвіти.

Мотивуючими чинниками самостійної роботи є:

- широке застосування професійно орієнтованих завдань для аудиторної та позааудиторної роботи студентів;
- використання сучасних педагогічних технологій навчання, які поєднують науково обґрунтовані індивідуальні та колективні форми роботи;
- індивідуалізація навчання з урахуванням рівня підготовки та здібностей кожного студента ;
- впровадження педагогіки співробітництва;
- навчання студентів організації самостійної навчальної діяльності.

Таким чином, самостійна робота – це частина навчального процесу, яка проходить під керівництвом викладача та спонукає до активності, самостійності та застосування творчих здібностей студентів і є необхідним атрибутом життєвої позиції майбутнього спеціаліста.

Список використаних джерел

1. Кульга Н.К. Використання інноваційних технологій навчання – запорука успіху якісної підготовки фахівців. *Проблеми освіти*. 2000. Вип. 22. С.75-84.
2. Драч І.І. Самостійна робота студентів вищих навчальних закладів як важливий елемент сучасної підготовки фахівців. *Нові технології навчання*: зб. наук.-метод. Центр вищої освіти, 2004. Вип.37. С.86-90.
3. Гурська О.В. Основні аспекти та проблеми організації самостійної роботи студентів ВНЗ. *А.С. Макаренка в полікультурному освітньому просторі*. (присвячена 125-й річниці з дня народження А.С. Макаренка): зб. матеріалів Міжнар. наук-практ. конф. Полтава, 2013р. 221с.
4. Семенишина І.В., Гарасимчук І.Д. Умови ефективного використання компютерних технологій навчання математики у вищому навчальному закладі. *Зб. наукових праць Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна*. 2015. Вип. 21. С. 243-254.
5. Семенишина І.В. Самостійна робота, як важливий резерв підвищення ефективності підготовки спеціалістів. *Аграрна освіта*: зб. наукових праць. 2015. Вип 1. С. 89-93.
6. Громик А.П. Використання інформаційних технологій у навчанні математичних дисциплін майбутніх фахівців. *Аграрна наука та освіта Поділля*: збірник наукових праць міжнар. наук.-практ. конф. Ч.2. (14-16 березня 2017 р., м. Кам’янець- Подільський). Тернопіль : Крок, 2017. С. 336-338.